

~~~~~

III.

Proclamation du Prince d'Orange et lettre de commission pour Mr. Paul Buys, Mr. Nicolas Camerling et Adrien de Swieten. — Copie de J. de Wesenbeke. Brit. Mus. Cotton Mss. Galba C. IV, (10)8.

1570, le 22^e Avril.

—

De Prince Rijcks Stadhoudere generael sr Co. M. over Hollant, Zeelant, Vrieslant [& Utrecht?] Allen ende eenen yegelycken Staten, Heeren, Ridderen, Edelen, Crij[chslieden], Schoutetten, Borgemeesteren, Scepenen, Rentmeesteren, Hoofmannen [&?] Ambachten & goeden ingesetenen derselver landen van o[nse] gouvertementen [*sic*] Hollant, Zeelant, Vrieslant ende Utrecht [&] elcken van hen, wenschen wy geluck, voerspoot, salichhey, v[reden?] ende verlossinge uuyter slavernyen, daertoe wy hen alle b[ystand?] ende hulpe na ons vermogen offeren.

‘ Lapsus calami?

Eerwoordige, oedele vo[ernamc?] getrouwo, lieve, besundere.

Wy houden ulieden wel ind[achtich?] met wat vlijt, arbeyt, sorgē ende getrouwicheyt wy altijt ge[tracht?] hebben om den dienst van de Co., de gemeyne welvart end[e de] voerspoet der Nederlanden na onsen vermogen te voorderen [in] besundere om de landen tot onsen gouvernemente by commiss[ie van] Co. M. staende, insgelijcx ulieden ende elcken van u te besch[udden] beschermen ende hanthouden, in ruste, vrede vryheyt ende a[llē] prosperiteyt. Wy en twyfelen oick nyet, ghylieden ende elck[en van] u en gedenct wel des eedts ende verbintnisse die ghylied[en] schuldich sijt uwen lieven vaderlande ende tot onderhoudin[ge der] rechten, vryheden, voordeelen ende voerspoede desselfs, waerd[oor wy] ons oick genoch houden versekert dat ghylieden als vro[mige] verstandige wel ter herten zijt nemende tgemeyn welvaren van denselven vaderlande int gemeyn als van elcken van u[lieden in] besundere. Nyet alleen ten aensien van uwen eygen oft o[ick] van den gemeynen profyte der ingesetene, maer oyck v[an den] warachtigen geduerigen dienst van zijnre M. dien van den ge[meyn] oorbare des lants nyet gescheyden en can worden. Nochtans [wy] overdencken de verdruckingen, tyrannien ende gewelden die m[en u] tegen eedt, geloofen ende recht ende sonder eenige redene oft mis[daet] nu so lange aengedaen heeft ende aendoende is ende met meerde[re] dagelijcx noch dreycht. So en hebben wy nyet cunnen gel[aten] dicwils te verwonderen hoe het mogelijk zy dat ghylied[en so] lange daertoe hebt cunnen stilgezwynen ende daertogens u nyet en hebt gethoont, besundere oick ten tyden als u tot [uwen] eygen verlossinge ende welvart des so grooten versekerden [. . . . ¹] by ons ende onse motverwanten doer sunderlinge genade [. . . . ¹] so langen tijt gegeven worde. Ende aengesien het groot [geweld] wreetheyt ende ongehoorde strafficheyt, die men

¹ La marge où se trouvent ces mots a été brulée.

dagelijcx [moer ende] meer met grooter onredelycker nyuwichoyt tegen uwon [rechten] ende ulieden, handelt, te wercke stelt ende metterdaet geweld[ichlijck?] doer-drijft, ende noch in meyningen is langer so meer te dry[ven ter] eeuwiger bederffnisse, overlast ende beswaringe van [den borgher?] van wat state dat hy oick zy, sonder eenige onderscheyt [van vrye?] oft onvrye, geestelycke ofte weerlycke te maken, & sonder [eenige] aanschou te nemen op eenige contrarie privilegien, vryhede[n] ofte costuymen, oick nyet aensiende weder deselve Catholy[cke (soe] sy die noemen) gesint zijn oft anders, & in somme alles voorg[ae]nde] wort na den boosen voornemen ende bloetgierige lust dergeenre die [nyet] en soecken dan het lant te verwuesten ende de ingesetenen uuyt te roey[en] allen sonder eenige gefondeerde redene oft oirsake, hoewel zy hen verdruckingen ende tyrannien gheerne souden soecken te bedecken met een valsch ende versierde decsel van rebellie ende ongehooricheyt, dier nochtans gheene in eenige landen, staten, steden oft gemeyn ten geweest en is, so sy hen noeyt soecken[de] en hebben gemaect [als] om alle onderdanicheyt te thoonen in alle tg[ene] hen bevolen werde, conform hender rechten ende privilegien, so ulieden genoc[h] kenlick is. Waer beneffens sy daer toe uuyten hoeck soecken ende voerslaen dat men nyet vlytich genoch en soude wederstaen hebben den onbehoerliche[den] die eenige particulierlijck met toeloopinge van vrouwen, kinderen ende gepuffelt bottelijck doer een ongeschichten yver der religien voorgestel[t] moegen hebben, dwelck zy alsdoen sonder groote gevaer hens levens ende van grooter onderlinger bloetstorting en nyet en hadden kunnen gedoen. Soe dunct ons nochtans met grooter redenen zeer vrent te wesen dat die landen ende sunderlinge ghylieden, die altijt so stantachtige voerstanders uwer vryheden geweest sijt, sulcx alles so lange hebt cunnen lyden ende dulden, besunderlijck daer ghylieden nu siet meret ende gevoelt dat het nyet alleenlick en gact over eenige particuliere oft luttel persoo[n] maer oick over colle-

gien, ambachten, schutterryen, broederscappen. Jac darenboven over steden, staten ende landen gelijk wy altselve wijtloopigor wel souden weten te verhalen indien hot ulieden byder dagelijcxer hervaringe ende dadelycker gevocling nyet vele te zeer bekent en waere ende dagelijcx by ulieden gemerct en werde int hanteren ende regeren so van de politiën ende justitien int civil ende int criminel ende wat listicheyt, ongestadicheyt, dreygementen ende gewelden, men daerinne besicht ende gebruyct. Waerinne de eenige maniere daer men ulieden soe velderhande ongehoorde lasten ende schattingen tegen uwen danck over den hals dringt ende doet dragen (dier zy noch al meer andere voor de hant hebben) genoch bewysen ende tot een gewis exempel dienen dat der uuytlandscher tyrannen uuyterste meyninge is, allen den landen ende elcken der ingesetene allen hen rechten ende vryheden ja oick alle hen macht ende rijckdommen te benemen ende die onder hen geweldige heerschappye in een altijtduerende slavernye, ja oick in merckelijck peryckel van lijf ende siele, ja wijf ende kinderen te brengen al tot grooten ondienst des Co. ende der landen. Hoewel zy met ydele hope de slechte gheerne int nette brengen souden, daertoe een loos dobbel pardon oft dergelycke vonden voerslagende, waertegen u genoch can bewysen onder meer andre noch het leste placcaet uuytgegeven den XV^{en} Februarij lestleden dat de uuyterste meyninge nyet anders en is dan de landen van alle geleerde ende vervarene lieden te berooven ende alle voerspoot derselver te benemen, om voort te gedueriger over de onwetende ende verermde te moege blyven heerschappen na hennen moetwille. Maer als wy daertegen overwegen ulieder voirsz. getrouwe affectie ende vrygemoet die ghy in voerleden tyden altijt gewoonlijck sijt geweest te thoonen, so onde cunnen wy anders nyet vermoeden oft ons laten beduncken dan dat tselve ulieder lange stilswygen ende lijdsaomheyt alleenlijc compt uuyter vreesse daerinne ghy ulieden gestolt vint mits der grooter wreestheyt ende tyrannie uwer verdruckers ende dat ghy-

lieden haect ende verlanget met vuoriger herten om uuyt sulcken gewelt verlost te worden ende gheerne na allen uwon vermoegen met lyve ende goede daertoe arbeiden ende helpen wilt siende eenigen goeden middel om tselve te wege te brengen. Ende want wy ulieden genoch versekert houden hoe grootelijck wy daertoe genogen zijn ende altijt gearboyt hebben ende noch willen. So en hebben wy nyet willen laten sulcx ulieden vrylick uuyt te ontbenden(?) ende elcken van u te vermanen dat ghy tot voldoeninge van uwens eere, eedt, getrouwicheyt ende vromicheyt de sake wilt ter herten nemen ende eenen moet grypen tot bescherminge ende versekeringe van de welvart, vryheyt ende gerechticheyt van uwon lieven vaderlande [ende van] elcx uwer salicheyt, leven, wijf, kinderen, goet ende nacomers, allet ten [. . . .¹] dienste ende onder de behoerlycke onderdanicheyt van de Mt. Ende opte [. . . .¹] hope ende goet betrouwen dat ghy des nyet versuymich vallen en sult [(ende) nyet slap en plecht eertyden te wesen) so hebben wy met desen onse[n brye]f ulieden wel willen aenseggen dat wy gewillich sijn ende nyet en selen [ontsien] goet ende bloet voor der landen welvaren ende vryheyt met ulieden op te setten, ende bereet sijn ons noch onse uuyterste macht nyet te sp[aren] om uwer verdruckers ende onser gemeynre wederpartie, handel[ingen] voernemen ende tyrannie te wederstaen ende metter hulpen van God ten [onder te] brengen, te verdryven ende doen ophouden ten dienste ende voordnisse van [syne Co. Ma.] van den landen ende van elcken van ulieden int besondere principa[lijck?] ende sunderlinge so wanneer wy van ulieden gemoetheyt, stantvastich[eyt] treck ende begeert die ghylieden ende elck uwer int syne daer toe [brengt?] selen wesen verwitticht ende versekert ende oick onderrecht van den ma[niere] ende wech die ghylieden ons daertoe sult gheven. Ulieden daerm[ede] wel willende versekeren dat wy alle mogelycke middelen soecken

¹ Mème remarque qu'à la page 9.

[omme] daertoe best te geraken, ende want den desen ons oick daertoe grootelijck dienende, en hebben wy dien nyet willen versuymen. Om waerop [. . .] des dien eenichsins mach aengaen of daerane hangen oft uuyt vo[lgen] met u in alder stilten te handelen, te spreken, te beraetslagen ende [te] sluyten, mitsgaders van onse genegen meyninge ulieden te verseker[en] wy volcomen last, commissie ende bevel gegeven hebben ende geven by [desen] Mr. Pauwels Buys, Pencionaris van Leyden, Mr. Claes Camer[ling] advocaet ende joncker Adriaen van Zweeten tsamen ende elcken van hen so het best gelegen ende te passe comen sal mogen, dwelck ghy in all[en] betrouwen sonder vaer sult mogen doen ende doer eenige hender o[nse] meyninge voerslach ende middel te laten weten om des te spoed[iger] met meerder versekerheynt ons daer na te richten begeerende dat g[hy] selven onsen gecommiteerden daerinne ende int tgene zy ulieden in [den] saken ende dergelycken aengaende te kennen [gheven?] selen, geloove wilt gheven ende daerinne ten besten quyten ende schicken, biddende God dat hy daertoe segen wil verleenen ende u alle in syne salige hoede bewaren. Gegeve[n] den XXijen Aprilis 1570.

by our u

Onderstont gescreven metter eygen hant myns voirsz.
Heere de Prince :

GUILLAUME DE NASSAU.

en besegelt met desselfs heeren wapenvignot ende segel.

